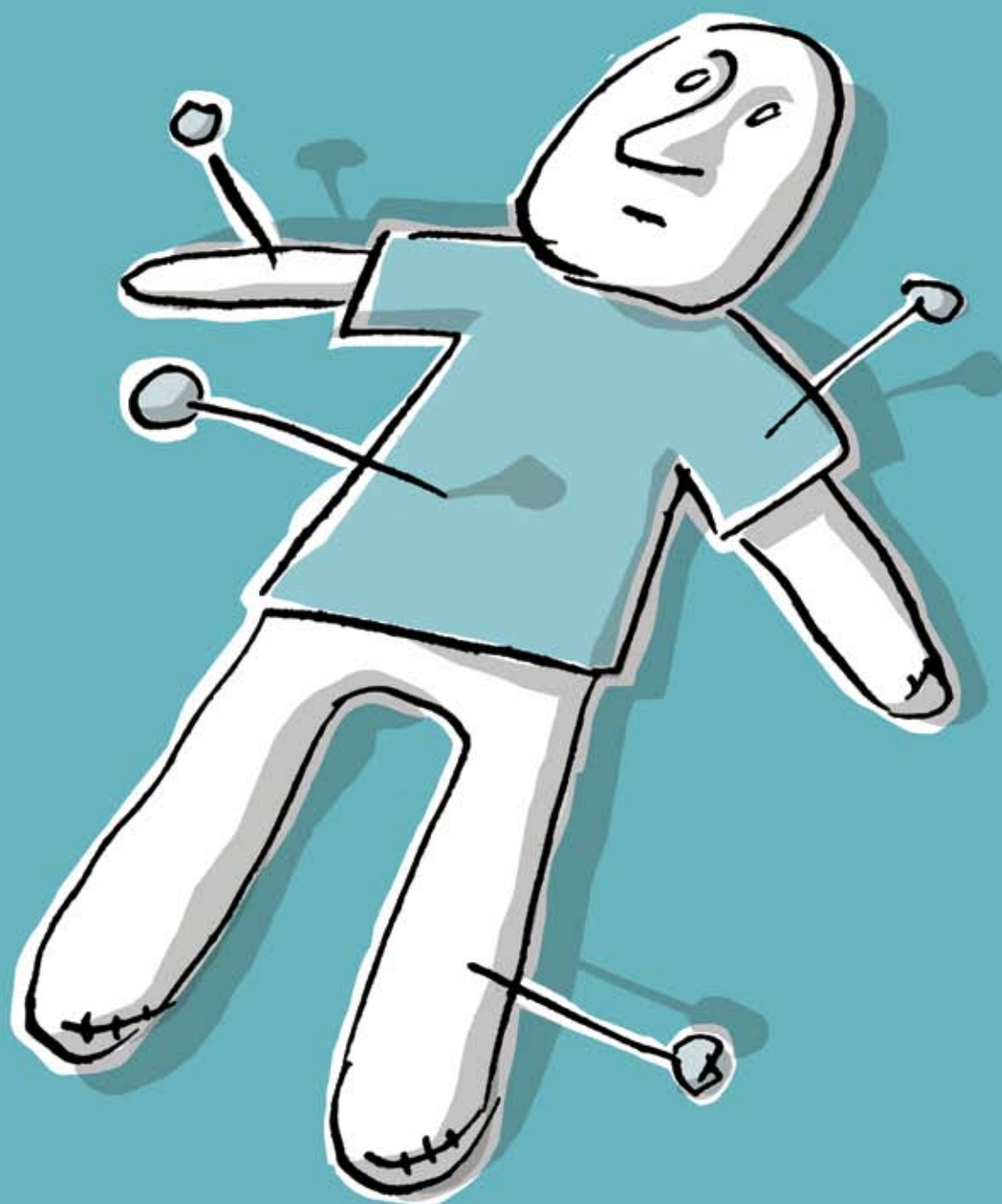

A VUDU

25/1 VALLÁSOK A VILÁGBAN

Páros feladatlap

Kapcsoljátok vonalakkal egymáshoz azokat a kifejezéseket, amiket összetartozónak éreztetek a következő két oszlop listájában!

Egyistenhit	
Többistenhit	Kereszténység
Szellem-/lélekhit	
Szertartásrend	Buddhizmus
Az ősök tisztelete	
Lélekvándorlás	Iszlám
Mágia (fehér és/vagy fekete)	
Boszorkányság	Szantéria
Állatáldozat	
Körülmetelési szertartás	Zsidó vallás
Étel-/italáldozat	
A védőszellemek tisztelete	Vudu
Az ártó szellemekben való hit	
Mágikus tárgyak használata	Hindu
Szent helyek	
A különböző vallások elemeinek találkozása	Spiritizmus
Gyertyák használata	
A legfőbb istenségbe vetett hit	

25/2A A VUDU VALLÁS ELEMEI

A vudu fogalma, története és elterjedése

A vudu vallás a Karibi-térségben alakult ki. Nyugat-Afrikából, a régi Dahomey királyságban (ma Benin) erednek gyökerei. A rabszolgahajóknak a fekete embereken kívül voltak láthatatlan utasai is. A rabszolgák vallása, istenei és szertartásai. Ezek később egymással és a kereszténységgel találkozva új vallások kialakulását eredményezték, amelyekben a sokszor egymástól teljesen eltérő vallások elemei találkoznak. A folyamat neve vallási szinkretizmus. Ennek eredménye a vudu vallási kultusz is. Egy filozófiai, társadalmi, vallási rendszerről van szó, amely semmivel sem kevesebb, mint bármely más vallás a világon. Bonyolult, többistenhiten alapuló vallás, afrikai animista és keresztény jegyekkel.

A vudu neve a fon nyelvcsaládban használt vodun szóból származik. Jelentése: isten, lélek, szent tárgy. Többféle írásmódja létezik, és mindegyik elfogadott: vodu, voodoo, vaudoux, vaudou, vodou, vudu. A vudu egy kígyókultuszra épülő, naturalista és misztikus elemekből felépülő vallási rendszer. A kígyó a lélek szimbóluma. A származási helyeken a királyi család jelképe volt, de ez a hagyomány eltűnt a történelem folyamán, csak a kígyószimbólumokban őrzik. Egyesülnek benne a sámánizmus, a pszichés állapotot befolyásoló szerek használata és az áldozati elemek.

A Karibi-térségben több afrikai eredetű kultusz alakult ki. Ilyen például a santeria (Kuba, Dominikai köztársaság). A vudu pedig Haiti nemzeti vallásává, a történelmi események egyik mozgatórugójává vált. Akármerre járunk Haitin, egyre-másra találkozunk a vudu különböző jeleivel: a házakra festett vagy rajzolt jelekkel, az emberek nyakába akasztott szimbólumokkal, a védő erejű tárgyakkal. Egy tárgy maga is lehet jel, de csak a beavatottak ismerik hatalmát, vagyis akik tudják, hogy a tárgyat megáldották.

A vudu jelentőségének megértéséhez röviden be kell tekintenünk **Haiti történetébe**.

Haiti a Nagy-Antillák második legnagyobb szigetén fekszik, Hispaniolán. A sziget keleti felén a Dominikai Köztársaságot találjuk, nyugati részén pedig Hispaniolát, más néven Haitit (26 833 km²). Az őslakos indiánokkal Kolumbusz hajói találkoztak először 1492. december 6-án. Csak jóval később, 1626-tól jelentek meg angol és holland telepesek, illetve a XVIII. században kezdtek letelepedni francia telepesek Haiti nyugati felén. Rabszolgamunkát használó cukornád- és kávéültetvények jöttek létre. Gazdag, gyarmati világ működött mintegy 450 ezer rabszolgával, 8500 földbirtokosnak dolgoztak. 1,2 millió fekete, a Karibi térség rabszolgáinak több mint harmada élt Haitin. A rabszolgaszolgáskor további kényszerekkel is együtt járt: vallási türelmetlenséggel, a fekete kultuszok elnyomásával és a kereszténység kötelezővé tételével. Mindez a nem keresztény vallás gyakorlásának tiltásához vezetett. Ennek következménye a látszólagos áttérés volt, ami az ősi hit és szokások makacs megtartását eredményezte. A rabszolgák időről időre fellázadtak, de próbálkozásukat keményen levertek. Így nem maradt más számukra, mint az őseik földjéről hozott kultúra megőrzése, ami identitásuk és szabadságvágyuk jelképe lett.

„A karibi ültetvények rabszolgái kettős világban éltek. Létezett számukra a nappali világ: a fehéreké. S létezett az éjszakai: Afrika világa, mágiájával, szellemeivel, isteneivel. Itt a napközben megalázott rongyosokból éjszaka király, varázsló, gyógyító ember lett, aki a

föld valódi erőivel parolázik, és teljhatalmat élvez. De az afrikaiak számára csakis ez volt a valóságos világ, amely a fehéreket kísértetté, az ültetvényi életet illúzióvá fakította.”

A vudu rugalmas volt. Alkalmazkodni tudott a változásokhoz, egyesíteni tudta a különböző helyről származó rabszolgákat és vallásokat. Így vált nemzeti kultusszá. Mikor aztán a XVIII. században az egyre gyakrabban megszökő rabszolgák szabadon kezdték gyakorolni a vudut, egyre inkább a felszabadítás szimbóluma és vallása lett.

Összetartó ereje megmutatkozott a sorfordító napon, amikor 1791-ben egy Boukman nevű rabszolganő és egy vudu pap vezetésével kirobbant az egyetlen sikeres rabszolgafelkelés. 1802-ben az Egyesült Államok a feketék harca mellé állt, és 1804-ben kikiáltották Haiti függetlenségét. Így a függetlenség a vudu kultusz eredménye lett. Köré csoportosultak a szabadságharcosok, a politikai és vallási erők. 1847-ben Haiti elnöke, Faustin Soulouque (I. Faustin császár) a vudut állami vallássá tette.

Az 1915-től kezdődő amerikai megszállás idején a vudu ismét jelentős szerepet töltött be. 1956-ban, Francois Duvalier (ismertebb neve Papa Doc) vudu főpapként a fekete nacionalizmust és a vudu kultuszt hívta segítségül Haitin. A haitiak nagy része tartott tőle, mert úgy hitték, hogy a vudu segítette hatalomhoz. A kezdetben pozitív szerepet betöltő vezető diktatórikus eszközökhöz folyamodott, és egy szűk réteget tett egyeduralmukodóvá az országban. Magánhadsereget tartott fenn, amit a vudu mondák rémalakjáról Emberevő Óriásnak nevezett el. 15 éves uralma alatt sok ezer ember tűnt el nyomtalanul. Végül az amerikai elnök felfüggesztette a Haitinak folyósított segélyeket. Ekkor a diktátor a legszörnyűbb vudu átokkal sújtotta. Amikor Kennedyt lelőtték, kijelentette: az Onanga átok 3, 6 vagy 9 hónap alatt éri utol a megátkozottat. A diktatúra elleni harcot segítette az Egyesült Államokból sugárzott rádióműsor. A rádióműsort vudu pap vezette, s azt bizonygatták Haiti népének, hogy a menekültek vudu-hatalma erősebb, mint Papa Doc-é. Uralmát fia, Baby doc vette át 1971-től 1986-ig, majd őt is elűzték.

A katolikusok ismét támadást indítottak a vudu ellen. Templomokat pusztítottak el, dobokat, edényeket, eszközöket égettek el. Az 1980-as évek közepén a kereszténység kinyilvánítására kényszerítették a vudu papokat. A próbálkozások azonban sikertelenek voltak, mert a vudu ma is él, és tekintélye van az egész térségben, főként a fekete lakosok körében.

Ma Haiti a kontinens legszegényebb országa, az egy főre jutó jövedelem évi 360 dollár. Az országban mintegy 600 orvos van és 50 ezer vudu pap. A vudu szerepe Haiti történelmében kettős jelentőségű. „Egyrészt tükrözi a szinte elképzelhetetlen elmaradottságot, tudatlanságot és a haiti vidék reménytelenségét, de ugyanakkor a tömegek elégedetlenségének kifejezésére is szolgál. Nehéz elképzelni, miként lehet ilyen nyomort, ilyen sorsot nyugodt szívvel elviselni. A válasz: a vudu.”

Forrás: Kéri András: A vudu. Anno Kiadó, Budapest, 1999.

25/2B – 1 A VUDU VALLÁS ELEMEI

Vudu eszközök: babák és gyertyák

A GYERTYÁK

A vudu szertartások fontos kellékei a gyertyák. Két fajtájuk van: vastag és hosszú, illetve vékony és rövid. A hívők maguk is készíthetnek gyertyát, attól függően, hogy mit szeretnének elérni vele. A fekete gyertya a rontáshoz kell, amellyel a hiedelem szerint halált is okozhatnak.

Készítési módja:

A meleg, fekete faggyúhoz 3 kiskanál goofer port, 4 kiskanál tölgyfalevelet, 30 gr őrölt feketeborsot, 1 csipet kihantolt állatcsontot és 1 db szárított, állati agyvelőt kevernek. Amikor a lágy massa összeállt, a kívánt fajta gyertyát formázzák meg belőle. Ha a vastag, fekete gyertyát gombostűkkel átszúrják, olyan hatást érnek el vele, mint a vudu babával. Ez a félelmetes WANGA. Veszélyes varázslat, amely még halált is okozhat.

Amikor a gyertya elég, és a gombostűk leesnek, össze kell gyűjteni őket. Ki kell vinni a temetőbe. Egy frissen felnyitott sírból goofer port kell gyűjteni, amelyet szét kell szórni a szélben. Ezzel a varázslat sokak szerint biztos halált okoz.

Különböző célok elérésére más-más gyertyatípust használnak. Egy-két példa:

Asztrogyertyák

Hitük szerint az állatövi jegyek alapján fejtik ki hatásukat a célnak megfelelően. A gyertyák különféle színeket vesznek fel:

Kos	világoszöld és sötétkék
Bika	sárga és piros
Ikrek	zöld és vörös
Rák	zöld és narancssárga
Oroszlán	narancssárga és rózsaszín
Szűz	arany és rózsaszín
Mérleg	zöld és arany
Skorpió	világoskék és sárga
Nyilas	narancssárga és halványrózsaszín
Bak	aransárga és piros
Vízöntő	sötétkék és sárga
Halak	sötétzöld és világoskék

A férfi vagy női képzelet gyertyái

Személyes kívánságok elérésére szolgálnak. Készítésének módja attól függ, hogy férfi vagy nő kéri-e. A kívánt hatás eléréséhez a vudu szertartást vezető pap vagy papnő áldása szükséges. Ezután meggyújtják a gyertyát, és addig tartják a kezükben, amíg az el nem fog. A gyertyára való túlzott koncentráció olykor eksztázisba viheti a hívőket. A vallás követői úgy vélik, hogy a gyertyákkal lehet az istenek segítségét kérni:

sárga	anyagi jólétet hoz
kék	betegséget vagy halált okoz
fehér	belső békét, boldogságot nyújt
levendula	betegséget vagy halált okoz
gesztenye	pénzt és barátot hoz
fekete	az ördögi célok, a halálos rontás elérésében segít
vörös	segít legyőzni az ellenséget
rózsaszín	eredményes vállalkozáshoz segít
zöld	semlegesíti és távol tartja az ördögöt

25/2B – 2 A VUDU VALLÁS ELEMEI

Vudu eszközök: babák és gyertyák

A BABÁK

A vudu hívei szerint különböző babák segítségével befolyásolható mások közérzete, testi és lelki állapota, mégpedig úgy, hogy az illető nincs is jelen. A babák körüli képzetek és a használatukra vonatkozó szabályok rövid leírása segítségetekre lesz abban, hogy bepilantsatok ebbe a gyakorlatba.

Mint minden mágikus gyakorlatnál, itt is szükség van arra, hogy ez érintettek higgyenek a hatékonyságában. A vuduban nem misztikus képzelgés az a hit, hogy valamely szellem segítségével árthatsz, vagy jót tehetsz a másoknak, hanem a hétköznapi valóság. Ez a módszer a hiedelem szerint képes valóságos fizikai fájdalmat okozni, vagy félelmet és betegséget kiváltani. De éppen a vudu lelki oldala segít védekezni a rontás ellen. Így a hívőknek nem kell állandó félelemben élnie. Sőt ha tudja, hogy nem követett el semmi rosszat, akkor azt is tudja, hogy nincs mitől tartania.

A babák alkalmazásának ugyanúgy megvannak a maga szabályai, mint bármely más szertartási elemnek. Elsődleges követelmény, hogy senki nem hívhat babát segítségül nyomós ok nélkül. Tehát senki nem hozhat rontást a másik emberre anélkül, hogy meg lenne győződve annak bűnösségéről. Az utóbbi elem csak a vudu filmek világában létezik.

Minden esetben szükség van pap közreműködése. A rontást kérő személynek alaposan meg kell indokolnia az okokat, ami miatt ehhez az eljáráshoz akar folyamodni. A papok azonban gyakran gondolják úgy, hogy a megcélzott személy nem követett el komoly vétéséget, s ilyenkor megtagadják az együttműködést.

A babák a híres benin VO faszobrokat idézik, tulajdonképpen ezek mai változatai. Bármilyen anyagból készülhetnek. A hiedelem szerint csak saját készítésű babával lehet hatást elérni. Mindig a rontást kérő személynek kell elkészítenie a babát. A pap közreműködése viszi bele a lelket, nélküle a babák hétköznapi babák maradnak. Általában viasz, zsír és kenyérmorzsa az alapanyaguk, de gyakori, hogy az áldozat hajából, körméből, ruházatából vagy személyes tárgyából is belegyúrnak egy darabot a babák anyagába. Készülhetnek babák fából és rongyból is. A hatás csak akkor biztos, ha pamutszállal varrják a babát.

A babát szalmával vagy gyapottal tömik ki. A tömőanyag megfestéséhez szükség van az áldozati állat vérére. Leggyakrabban tyúkot, ritkábban nyulat áldoznak. A vudu rítusokban fontos eszköz a vér. Azt gondolják, hogy vérnek nagy ereje van, mert az hordozza az életet.

Ha tűvel vagy kaktusz tuskéjével szurkálják a babát, az fájdalmat okozhat az áldozatnak azokon a pontokon. Zsinór használata fuldoklást jelent. Előfordul, hogy az átszúrt babát a bűnösnek hitt személy ajtajába helyezik, fekete kereszttel vagy fekete, égő gyertyával. Ezzel jelzik, hogy valami bűnt követett el. Sokak szerint a rontás is hatásosabb lesz.

Az is lehetséges, hogy a babát az áldozathoz hasonlóra formálják. Sokszor csak jellegzetes vonásokkal utalnak a kilétére, sokszor viszont felismerhető külsőt adnak neki.

Az ún. Wanga-rítus alkalmazásánál a baba akár papírból is készíthető. Ilyen esetben azonban hét babára van szükség, és teliholdkor kell őket elkészíteni. A telihold a hiedelem szerint fokozza a papír erejét. Ezután tűvel át kell szúrni, majd dobozba tenni, és napnyugtakor elégetni. Nagyon erős rontás esetén az áldozat közeli halálát okozhatja.

A babákkal való rontás nem mindig sikerül, mert a védőloák vigyáznak kiválasztójukra. Lehet más védőszellemet is kérni, ha valamelyik nem bizonyul elég hatékonynak. Ez azonban nagyon ritka és bonyolult folyamat.

Haitin nem félnek a rontástól, a babák hatásától, mert mindenki védekezhet a rontás ellen, hisz mindenki beavatott.

25/2C A VUDU VALLÁS ELEMEI

A szertartások résztvevői: szellemek, istenek, papok és hívők

A vudu szertartások irányítói a papok, akiket houngannak vagy mambónak neveznek. Segítőik a hounsik. Különleges érzékkel és képességekkel felruházott emberek. A vudu szerint képesek kapcsolatot teremteni a szellemi és földi világ között. Minden papnak saját temploma van. A szertartás során hívja a jó lelkeket, és távol tartja a rosszakat.

A szertartást végző papok és a résztvevők közötti viszonyra a kölcsönösség jellemző. A beavatási rítusok alkalmával a hounsik kötelezettsége, hogy betegség esetén védjék és ápolják a houngant vagy mambót, fedelet, ruhát és ételt adjanak neki.

A papok feladata még a jóslás, a gyógyítás, az ünnepek szervezése. Politikai, társadalmi hatásuk annyira meghatározó, hogy az állami vezetők elismerik őket. A papok munkáját segítő beavatottak, a hounsik pozíciók alapján szerveződnek: vannak köztük miniszterek, királynők, tábornokok stb. Az elnevezésekben is tükröződik a képzeletbeli és a valóságos társadalmi helyzet.

A megidézett lelkeket loának nevezik. Bár láthatatlanok, mégis a nagy szerepet töltenek be a szertartásban és az emberek életében. A szertartás résztvevői tehát a papok és segítők, a hívők és azok a lelkek, akikkel kapcsolatba lépnek a szertartás idején.

A LOÁK

A szertartásokon mágikus jelek, dalok és könyörgések segítségével igyekeznek megidézni a vudu világ szellemeit, akik a révületbeesés segítségével kerítik hatalmukba a hívőket. A lelkek (loák) a megszállottság alatt emberfeletti hőstetteket visznek végbe, anyagi felemelkedést, jó egészséget, szerelmet és hatalmat kínálnak a rítusbeli kötelezettségek teljesítése fejében. A kötelezettségeket világosan meghatározzák. A loa (lélek, szellem) viselkedhet nemes lelkűen vagy durván a megszállott személlyel. Viselkedése attól függ, hogy milyen rítust alkalmaznak.

A vudu *beavatási szertartás*, amelyben a loák megőrizték törzsi sajátosságait. Így vannak afrikai eredetű loák (Rada Dahomeyból, Wangol Angolából, Sinigia Szenegálból), és haiti eredetűek is (Petro).

A vudu vallás megértését, a szellemvilágban való eligazodást nagyon megnehezíti, hogy az istenek között nincs meghatározott hierarchia. Az istenek, olyan nagy számban vannak jelen a mindennapokban, hogy képtelenség őket rangsorba állítani.

Több mint 200 loa ismert, s mindegyik a saját fáján él. A vudu istenek egy főistentől, a teremtőtől származnak, akit Afrikában Mawunak hívnak. Ez az isten egyesíti a jó és a rossz tulajdonságokat. A Kígyó isten (Damballa-Ouedo) kiemelkedik a többi isten közül. Ő a legbölcsebb és leghatalmasabb.

A loák a vudu isteni lényei, megjelenésükben és funkciójukban mondai alakokat képviselnek, és szervesen beleépülnek a többistenhit rendszerébe. A loák között a keresztény szentek is megjelennek.

A sokféle loát a legkülönbözőbb formákban társíthatják egymással, vagy idézhetik meg őket egyszerre. Különböző alakzatokkal ábrázolják őket. Néhány loa és ábrázolásuk:

D
 AGAO-WEDO
 D
 AZACCA-MEDE
 L''

Agao-Wedo: a földművesek egyik loája
 Dadal: a termékenység loája
 Azacca-Mede: a növények védnök loája.

AGASSOU
 G
 A
 URSULE

Agassou: gyógyító hatalmú loa
 Agau: problémákat okozó loa
 Ursule: a jó szerencse loája

GALLONÉ I
 Z
 EZILI—FREDA—DAHOMAY

Galloné: a jó sors loája
 Ezili-Freda-Dahomey: szexuális loa
 Lizi: érzelmi loa

K
 NANAN-BOUCLOU
 D
 J
 A
 B
 LOCO-ATTISO
 S
 S
 U

Nanan-Bouclou: gyógyító loa
 Kadja-Bossu: védelmező loa
 Loco-Áttiso: elmezavart gyógyító loa

A rituális technika szempontjából a kultusz különlegessége az átszellemülés. A dobokkal, énekkel, kórus-könyörgéssel, és változó mimikával kísért ritmikus tánc során a hívők az eksztatikus megszállottság állapotába kerülnek. Az „isten beléjük hatol, meglovagolja őket”, és uralkodik felettük. A folyamat az egyik hívőről átragad a másikra, és kollektív megszállottsággá válik. Az eksztázis során egyfajta „menekülés a világból” zajlik le bennük.

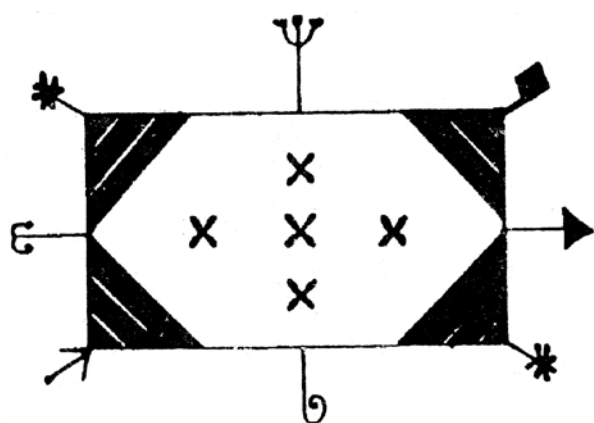
25/2D A VUDU VALLÁS ELEMEI

Vudu szimbólumok – jelek és rajzok

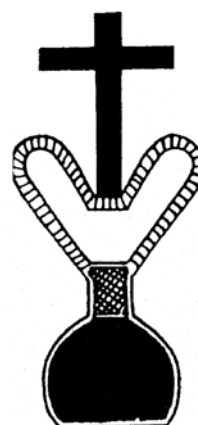
A VEVÉK

A vuduban a betűk, szavak ábrázolása mellett leggyakoribb az egyes loák rajzos, képi megjelenítése. Ezeket vevéknek hívják, és misztikus szimbólumként használják a legkülönbözőbb helyeken, ahol szertartást is végeznek. Így találhatunk vevéket kertben vagy egy helyiségben, a padlóra rajzolva. Vevét csak papok készíthetnek, különben hatástalanok maradnak. Arra is figyelniük kell, hogy csak természetes anyagokkal lehet rajzot készíteni (földből, lisztből, kávéból stb.), és kizárólag agyagedényben tárolhatják a rajzeszközöket. A rajzokat mindig úgy helyezik el, hogy központi helyet foglaljanak el, és jól láthatóak legyenek. Senki sem rajzolhat spontán módon. Szentségtörés lenne megidézni egy loát pap és szertartás nélkül, illetve önkényes formát adni neki.

Így néz ki néhány veve, azaz egy-egy loa testett öltött hasonmása:

Ayizau loa vevéje

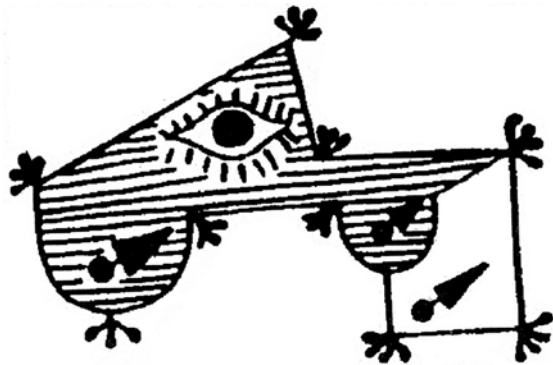

Ez a veve szimbolizálja a halált.
Az áldozatok bemutatásakor használják.

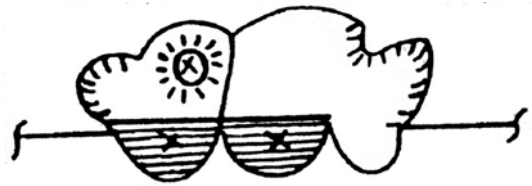
A DIAGRAMOK

A vuduban a loákat gyakran együtt idézik meg. A különböző loák erejének egyesítése erősíti, vagy éppen ellensúlyozza a másik, illetve a többi hatalmát. A szertartások helyszínén őket is rajzokkal ábrázolják, többnyire diagramok formájában a szobák falain. Kabalaként működnek, és végtelen kombinációjuk van. A loakombinációkat ábrázoló diagramokat mindig fehér és gesztenyebarna vonalakkal rajzolják a falra.

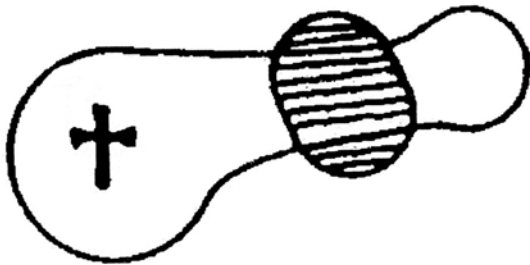
Néhány diagram:

Loa La Siréne: Nincs olyan ellenkező nemű személy, aki a hódításnak ellen tudna állni, ha ez a loa segít.

Loa Guede-winbo: Ez a talizmán vonzza a jó szerencsét, és a lét minden vonatkozásában hasznos.

Loa Onzoncaire: Ennek a talizmánnak köszönhetően minden kívánság teljesül.

Loa Pierre-Boucassiu: Az ellentétes neműek hipnotizálására szolgál.

Loa Gran Bois: Nyugalmat és tiszta gondolatokat ad.

Forrás: Kéri András: A vudu. Anno Kiadó, Budapest, 1999.

25/3 A „ZOMBICSINÁLÁS”

A vudu vallás legtitokzatosabb jelensége

A zombikutatás az utóbbi húsz évben vált módszeressé. Az első tudományosan rögzített esetet Edmond Wade Darvis, kanadai etnológus jegyezte fel. Az áldozat Clairvius Narcisse volt, akit egy Haitin dolgozó amerikai orvos az Albert Schweitzer kórházban halottnak nyilvánított 1962-ben. Clairviust élettelenül szállították a kórházba. Nem volt mérhető vérnyomása, légzése leállt, hőmérséklete lezuhant, a pupillái merevek voltak, ajkai elkékültek – a jegyzőkönyv szerint. A halál okát szívelégtelenségben jelölték meg. Eltemették, de zombivá ébresztették. Állítólag azért változtatták zombivá, mert nem törődött a gyermekeivel. Csak 1982-ben tért haza. Azt mesélte, hogy „Északon voltam és keményen kellett dolgoznom. Más zombikkal laktam együtt, egy sárkunyhóban aludtunk. Nappal cukornádat vágunk, vagy babot szedtünk. Többre nem emlékszem.”

Az ujjlenyomatok, az adatok, a tények egyértelműen bizonyították személyazonosságát. Beszámolt arról is, hogy jól emlékszik halottá nyilvánítására, és arra, hogy nővére sírt a sírjánál. Másnap éjjel egy vudu pap kiásta őt, és egy távoli ültetvényre vitte dolgozni, ahonnan később sikerült megszöknie.

A zombicsinálás sémája majdnem mindig ugyanaz. Valaki bosszúvágytól fűtve felkeresi a vudu papot. A *bokor* (a rossz houngan) örökség révén jut a méregkeverés tudományához. A papok titkaikat csak egymás közt osztják meg. A zombi-állapotot feltételezhetően varangyméreggel kevert szer okozza, amelyet a nép fufunak nevez. A szer a testtel való érintkezés során hat. Elegendő kevés port szórni a küszöbre, s a ház mezítlábas tulajdonosát titokzatos átok sújtja. A méreggel való érintkezés után az áldozatra heves görcsök törnek, majd a halálhoz hasonló mély kómába zuhan. Egy pszichiáternek állítólag sikerült megtudnia a méreg hatásmechanizmusát. A szer minimálisra redukálja a test működését, s a „halottnak” nagyon kevés oxigénre van szüksége. A temetésnél többnyire lyukas koporsót használnak. Éjfélkor a *bokor* kiveszi az elkábított áldozatot a sírból. Az eljárás célja a zombi-csinálás. Az áldozat lényegében modern rabszolgává válik. Súlyosan sérült pszichével, öntudatlanul él tovább új tulajdonosánál.

A 80-as évek közepén E. Wade Darvis (Harvard Egyetem) megbízást kapott a zombi mítosz felderítésére. Rájött, hogy a zombik nem vándorló halottak, hanem egészséges emberek, akiknek beadtak egy szert, amely átmenetileg tetszhalottá teszi őket. Olyanok, mintha megbénultak volna, a szívük alig érezhetően ver, lélegzésük szinte a nullával egyenlő. Ennek ellenére teljesen tudatuknál vannak. Mindenre emlékeznek, s úgy érzik, hogy a *bokor* birtokolja lelküket. Észrevette, hogy a zombi méreg egyik hatásos eleme egy tetrodotoxin nevű szer.

Sikerült összegyűjtenie azt a keveréket, amellyel zombit csináltak. A szer fekete por, amelyben szétzúzott rovarrészeket és emberi csontokat is talált. Bedörzsölik az ember testébe. Először szédülés lép fel, majd légzési nehézség. Azután benuulásos tünetek jelentkeznek, csökken a vérnyomás, az ajkak elkékülnek. Mindez hat óra hosszat tart.

Az eljárás áldozatait a vallási közösség tagjaiból választják ki. Mindig olyanokat, akik megsértették a szigorú törvények valamelyikét. Az ártatlanság vagy a bűnösség kér-

désében bíróság dönt titkos ülésen. Amennyiben a megbüntetett túléli az első méregadagot, második adagot is kap. Nem ellenszert, hanem egy emlékeztetkiesésre és pszichózisokra vezető mérget, amely függővé teszi az áldozatot bírától.

A nép a zombi életét a halálnál is rosszabbnak tartja. Félnék attól, hogy átváltoztatják őket, ha megsértik a társadalmi kódex szabályait. Ezért gyakori, hogy a halott szívét át-fúrják, torkát elvágják, vagy hasra fektetve temetik el. Nehogy a szeretett lény zombivá válhasson.

Haitin vannak a Föld legpompásabb temetői. Az elhunytak súlyos sír építményekben fekszenek, hatalmas kőkereszt alatt. Nehogy föltámadjanak, s a papok és boszorkányok rabszolgáiként éljenek tovább.

Amerikai kutatók a 90-es évek óta keresik a zombifikáció porának titkát az anesztézia forradalmasítása érdekében. Mindmáig sikertelenül. Tudják már, hogy tetrodotoxin van benne, s hogy a *bokor* három nap és három éjjel készíti a szert bonyolult eljárással. Azt is tudják, hogy alkotórészei: frissen eltemetett ember csontja, füvek, ásványok, a gömbhal, vagy tengeri varangy mérge, s a machiner-fa nedve.

Tudják, hogy a por hatása 6-12 óra, s húsz perc kell ahhoz, hogy a beteg beszüntesse életjeleit. De még mindig rejtély, hogy mitől ilyen hatékony, s hogy milyen arányban és technológiával kell a por alkotóelemeit összekeverni.

Az áldozatokat tetszhalottá változtatva temetik el. Érzékelik a hangokat és a rázkódást. Akik túléltek, vízióról, érzéki csalódásról és éber álmodásról beszéltek. Úgy érezték, mintha a testükön kívül lebegnének, mintha napokat, villámokat és színes köröket láttak volna.

Marcel Pierre, Haiti egyik híres méregkeverője így számol be e jelenségről: „A méreg hullamerevséget idéz elő, s az orvosok is halottnak fogják tartani. Mi azonban ismerjük az ellenszerét, amitől fölkel a sírból és zombivá válik.” A temetés után 12 órával kivesszik a sírból az „elhunytat”. Olyan szert használnak, amelynek fő alkotóeleme a *datura bokor* (trópusi maszlagfajta) főzetének a leve. A daturint hasonlóan alkalmazzák, mint az antopint a nyugati gyógyászatban.

Max Beauvoir, Haiti egyik vudu főpapja a párizsi Sorbonne-on tanult vegyészetet. Ő mesélte, hogy „A zombi-lét olyan emberek büntetése, akik antiszociálisán viselkednek. Kisémmizik testvéreiket az örökségből, nem törődnek gyermekeikkel vagy szüleikkel, lopnak a faluban, vagy másokat rágalmaznak. Összeül a hagyományos bíróság. Nem ismerik a halálbüntetést. Az elítéltet tehát társadalmi halállal büntetik. El kell hagyniuk a társadalmat. Élhetnek tovább: zombiként.”

Forrás: Kéri András. A vudu. Anno Kiadó, Budapest, 1999.

